

08.11.2021

Asia/23

§ 818

V 24.11.2021, Valtuutettu Juhani Strandénin aloite liharuokien ja maitotuotteiden määrän lisäämisestä opetus- ja vanhustalvuuissa

HEL 2021-005586 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Juhani Strandénin aloitteen loppuun käsittelyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Juha Kesänen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Juha Strandén valtuustoaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Juhani Strandén ja 14 muuta valtuutettua esittivät aloitteessaan (5.5.2021), että kasvisruoan lisääminen kouluissa ja päiväkodeissa on aiheuttanut lasten ärtymystä ja pahoinvointia. Aloitteessa todetaan myös, että lapset turhautuvat ja ovat nälkäisiä kotiin tullessaan ja että nuorten oppimistulosten kannalta on tärkeää riittävä ja monipuolinen ruokavalio. Aloitteessa todetaan, että B-12 on hermostolle ja aivoille elintärkeä vitamiini, jota saadaan eläinkunnan tuotteista ja että vitamiinin puutos vaivaa etenkin ikääntyneitä ja vegaaneja. Lisäksi aloitteessa todetaan, että ainoastaan 1 % suomalaisista noudattaa vegaanista ruokavaliota. Oppimistulokset ja keskittyminen opetukseen on heikentynyt. Aloitteessa todetaan, että nyt liha- ja kanaruokien määrää on vähennetty liikaa ja että vanhustalvuuksissa palautetta on tullut myös maidon ja maitotuotteiden vähentämisestä. Aloitteessa esitetään, että kaupungin tuleekin lisätä liharuokien määrää ja laatua varhaiskasva-

tuksen sekä perusopetuksen oppilaitoksissa ja vanhustenhoitopalveluissa. Lisäksi aloitteessa esitetään, että maitoa tulee olla saatavilla kaikilla aterioilla.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa lausunnossaan muun muassa, että koulu- ja varhaiskasvatuksen ruokailun suunnittelua ohjaavat ravitsemussuositukset (Terveyttä ruoasta (VRN 2014), Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokailusuositus (VRN 2017) ja Terveyttä ja iloa ruoasta -varhaiskasvatuksen ruokailusuositus (2018). Ne antavat suuntaviivat ravitsevan ja monipuolisen varhaiskasvatus- ja kouluruoan suunnitteluun kaikille lapsille ja koululaisille. Tarjottavan ruoan tulee olla ravitsemussuositusten mukaista. Kaupunginvaltuuston hyväksymää liha- ja maitotaloustuotteiden puoliittamisen aloitetta on ravitsemussuositusten puitteissa viety eteenpäin Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman toimenpiteen nro 95 (Ilmastoystävällisten ruokien lisääminen ruokalistoilta) kautta. Kahden vuoden aikana tehdyt muutokset lihan vähentämiseksi ovat olleet hyvin maltillisia. Punaista lihaa sisältäviä ruokia on vähennetty tänä aikana vain kaksi kuuden viikon kiertävältä listalta. Toimialalla ei ole havaittu, että erityisesti kasvisruoka aiheuttaisi lasten ja nuorten keskuudessa ärtymystä ja pahoinvointia. Asiakastytyväisyys- ja toiveruokakyselyistä sekä eri kanavien kautta saaduista palautteista esiin nousseet ruokalajitoiveet pyritään huomioimaan ruokalistasuunnittelussa ravitsemussuositusten puitteissa. Keskeisenä tavoitteena on ruoan maittavuus. Tavoitteena on, että yhä useampi oppilas söisi kouluruoan joka päivä.

Sosiaali- ja terveystoimiala toteaa lausunnossaan muun muassa, että ruoka on keskeinen osa ikääntyneiden hoitoa ja että toimiala on sitoutunut noudattamaan kansallisia valtion ravitsemusneuvottelukunnan laatimia ravitsemussuosituksia. Ravitsemussuositusten mukainen sekaruokavalio sisältää runsaasti B12-vitamiinia. Myös sosiaali- ja terveystoimialan ruokapalveluissa edistetään Hiilineutraali Helsinki (HNH) 2035 -toimenpideohjelman mukaisesti ilmastoystävällisten ruokien lisäämistä ruokalistoilta (toimenpide 95), yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Toimenpiteen 95 osana työstitään myös lihan ja maidon puoliittamistavoitetta siten, että kaupungin palveluiden asiakkaiden ravitsemukselliset tarpeet kohtaavat. Sosiaali- ja terveystoimialan ikääntyneille asiakkaille tarjottava ruoka on monipuolista sekaruokaa, joka turvaa ikääntyneiden hyvän ravitsemuksen, eikä toimiala siten näe tarpeellisenä lisätä nykyisestä maito- ja lihatuotteiden määrää ikääntyneiden ruokailussa.

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta toteaa lausunnossaan muun muassa, että palvelukeskusliikelaitos toimii yhteistyössä Helsingin kaupungin kasvatus ja koulutus -toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa siten, että toimiala määrittää tilaajana linjaukset, joiden mu-

kaan Palvelukeskus tuottajana tuottaa palvelut. Ruokatarjoomaa kehitetään yhteistyössä huomioiden vastuullisuusnäkökulmat sekä eri asiakasryhmille määritellyt ruokailu- ja ravitsemussuositukset.

Kaupunginhallitus toteaa, että koulu- ja varhaiskasvatuksen sekä ikääntyneiden ruokailun suunnittelua ja järjestämistä ohjaavat ravitsemusasiantuntijoiden laatimat ravitsemussuositukset. Kaupungin palveluissa tarjottavan ruoan tulee olla ravitsemussuositusten mukaista. Kaupunginhallitus toteaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, sosiaali- ja terveystoimialan sekä palvelukeskusliikelaitoksen lausuntojen perusteella, että liharuokien ja maitotuotteiden määrän lisäämiselle opetus- ja vanhuspalveluissa ei ole perusteita. Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sosiaali- ja terveystoimiala sekä palvelukeskusliikelaitos ovat vieneet eteenpäin kaupunginvaltuuston hyväksymää liha- ja maitotaloustuotteiden puolittamisen aloitetta ravitsemussuosituksien puitteissa Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman mukaisesti.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Juha Kesänen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Juha Strandén valtuustoaloite

Oheismateriaali

1 Atte Harjanteen valtuustoaloite
2 Vastaus Atte Harjanteen valtuustoaloitteeseen: HEL 2018-006850_Valtuutettu_Atte_Harjanteen_aloite_liha-_ja_maitot

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala
Sosiaali- ja terveystoimiala
Palvelukeskusliikelaitos

08.11.2021

Asia/23

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 01.11.2021 § 770

HEL 2021-005586 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

01.11.2021 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Jussi Hal-
la-ahon ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Juha Kesänen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta 10.06.2021 § 18

HEL 2021-005586 T 00 00 03

Lausunto

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta antoi lausunnon:

Palvelukeskusliikelaitos toimii yhteistyössä Helsingin kaupungin kasva-
tus ja koulutus –toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa si-
ten että toimiala määrittää tilaajana linjaukset, joiden mukaan Palvelu-
keskus tuottajana tuottaa palvelut. Ruokatarjoomaa kehitetään yhteis-
työssä toimialojen kanssa huomioiden kaupungin, toimialojen ja liikelai-
toksen strategiset tavoitteet ja vastuullisuusnäkökulmat sekä eri asia-
kasryhmille määritellyt ruokailu- ja ravitsemussuosituksat.

Hiilineutraali Helsinki 2035 –toimenpideohjelma

Sosiaali ja terveys -toimialan, kasvatus ja koulutus –toimialan sekä
Palvelukeskus Helsingin yhteinen työryhmä, joka suunnittelee Hiilineut-
raaliHelsinki 2035 toimenpideohjelmassa ruokapalveluille vastuutetun
toimenpiteen (95 Ilmastoystävällisten ruokien lisääminen ruokalistoil-
le) toteutumista, työstää lihan ja maidon kulutuksen puolittamista osana
tätä laajempaa toimenpideohjelmaa. Kyseinen työryhmä on linjannut

seuraavasti:

- kaikki ruokalistoilla tehtävät muutokset tehdään linjassa ravitsemussuositusten kanssa
- lihan puolittaminen koskee ensisijaisesti punaista lihaa ja erityisesti naudanlihaa
- ei tehdä toimenpiteitä ruokajuomana tarjottavan maidon osalta (ravitsemussuositukset)
- kasvijuomien tarjoamista vaihtoehtoisena ruokajuomana edistetään mm. seuraavien toimenpiteiden kautta: Oma stadi -projekti, palvelukuvaston päivittäminen
- maitotaloustuotteiden kulutuksen puolittaminen suunnataan ruoanvalmistuksessa käytettävän maitotaloustuotteiden vähentämiseen
- juustoa ei tulla toistaiseksi korvaamaan kasviperäisillä juuston kaltaisilla tuotteilla (ravitsemussuositukset), vaan sen rinnalla on kasviperäisillä levitteitä esim. kikhernetahna

Asukas- ja potilasruokailu

Palvelukeskus Helsinki päätti yhdessä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa odottaa vuonna 2020 päivitettyjä ikääntyneiden ruokasuosituksia ennen mahdollisia toimenpiteitä (Vireyttä seniorivuosiin – Ikääntyneiden ruokasuositus, Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2020) . Suositusten ilmestyttyä olemme yhdessä toimialan kanssa linjanneet, että etenemme hyvin pienin askelin, jotta varmistamme asiakasryhmälle edelleen maistuvat ja terveyttä tukevat ateriat. Viimeisimmässä ruokalistojen kehittämistyöryhmässä sovittiin muutamista pienistä muutoksista, kuten yhden naudanlihapohjaisen pääruoan vaihtamisesta sianlihat tai siipikarjapohjaiseen ruokaan, lihan osittaisesta korvaamisesta kasviksilla lihapadassa sekä kinkkuleikkeleen vaihtamisesta siipikarjapohjaiseen leikkeeseen. Tuttujen ikäväestölle maistuvien kasvisruokien osuutta lisätään hyvin maltillisesti. Juotavien maidon ja maitotaloustuotteiden tarjoaminen on pysynyt ennallaan. Näillä muutoksilla varmistetaan myös riittävä proteiinin määrä ja monipuolisuus aterioilla sekä pyritään ylläpitämään asukkaiden ja potilaiden toimintakykyä ja vireyttä ja estämään puutostilojen syntyä.

Päiväkoti- ja kouluruokailu

Olemme sopineet muutoksista yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Punaista lihaa sisältäviä ruokia on korvattu siipikarjalla, kalalla ja kasvisvaihtoehdoilla valtuustopäätöksen 25.9.2019 (diarinro HEL 2018-006850) mukaisesti. Osa kasvisruoista sisältää edelleen maitoa ja kananmunaa, ja osa sopii myös vegaaniruokavaliota noudattaville. Kun ruokalistalle lisätään kasvisruokia, pyritään valitsemaan asiakastyytyväisyyskyselyjen pohjalta mieluisia kasvisruokia, ku-

08.11.2021

ten kasvispyörökät. Noudatamme näille ikäryhmille niille laadittuja ravitsemussuosituksia eli Syödään ja opitaan yhdessä koululaisille (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2017) ja Terveyttä ja iloa ruoasta varhaiskasvatukseen (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2018). Tärkeimpänä tavoitteena on kuitenkin ruoan maistuvuus, ja että se nautitaan päivittäin. Siksi ruokavaihtoehdot ovat vapaassa otossa, ja vegaaniruokaa on tarjolla niille, jotka ovat ilmoittautuneet. Etenkin yläkoulussa pyritään pitämään ruokailevien osuus yhtä korkeana kuin alakouluissa. Keräämme palautetta, osallistamme lapsia ja nuoria ruokalistan kehittelyyn ja siten listaa kehitetään jatkuvasti makumieltymyksiä ja terveellisiä, kestäviä vaihtoehtoja huomioiden.

Lisäksi Palvelukeskusliikelaikoksella on valmiudet panostaa kouluissa terveellisten ja maistuvien aamu- ja välipalojen tarjontaan, jotta energiataso pysyy korkeana aamusta pitkään koulupäivään tai jopa sen jälkeisiin harrastuksiin.

Juomanesteet

Kaikilla asiakkailla on edelleen vapaasti valittavana maitoa tai piimää ruokajuomaksi kaikilla aterioilla, eikä tähän ole edes suunnitteilla muutoksia. Kasvijuomia lisätään vähitellen vapaasti valittavaksi vaihtoehdoksi.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Antti Värtelä

Lisätiedot

Anne Koskinen, yksikönjohtaja, puhelin: 310 36983
anne.koskinen(a)hel.fi